ការពិតអាចយកឈ្នះលើការមិនទទួលស្គាល់ ដោយគ្មានការរឹតបន្តឹងសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ

ដោយ ខេត ឡេងហុត
និស្សិតច្បាប់នៅសាកលវិទ្យាល័យភីតស៊្បឺក
ថ្ងៃទី២៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣
ប្រែសម្រួលដោយ វ៉ាន់ថាន់ ពៅដារ៉ា

រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា កំពុងតែស្វះស្វែងប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការមិនទទួលស្គាល់ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យតាមរយៈច្បាប់មួយដែលនឹងផ្ដន្ទាទោសដោយការដាក់ពិន័យ ឬដាក់ពន្ធនាគារចំពោះការសម្ដែងមតិជាសាធារណៈអំពីការមិទទួលស្គាល់បែបនេះ ។ ជាជាងបន្ថយសិទ្ធិសេរីភាពបញ្ចេញមតិតាមរយៈការផ្ដន្ទាទោសព្រហ្មទណ្ឌ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាគួរស្វះស្វែងបញ្ចប់ការមិនទទួលស្គាល់ឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យតាមវិធីដែលមានលក្ខណៈស្រាលជាងនេះ ។ តាមរយៈការអប់រំ ការពិភាក្សា និងការស្ដីបន្ទោសរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាអាចកាត់បន្ថយ ការរិះគន់របស់បរទេសមកលើភាពស្មោះត្រង់របស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស ព្រមទាំងអាចកសាងកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្អ ថាជាអ្នកគាំទ្រដល់ដំណើរស្វែងរកការពិតក្នុងចំណោមប្រជាជនកម្ពុជាទាំងមូល ។

ច្បាប់អន្តរជាតិទទួលស្គាល់ថាបុគ្គលគ្រប់រូបមានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការសម្ដែងមតិយោបល់ ប៉ុន្តែច្បាប់នេះក៏ទទួលស្គាល់ដែរថា ការរិតត្បិតមួយចំនួនលើសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ អាចជាការចាំបាច់ ។ រដ្ឋត្រូវតែហាមប្រាមចំពោះសេចក្ដីថ្លែងការណ៍ ដែលមានលក្ខណៈជំរុញឲ្យមានការស្អប់ខ្ពើមដែលអាចឈានដល់ការស្អប់ខ្ពើមជាតិសាសន៍ ពូជសាសន៍ សាសនា ឬការលើកទឹកចិត្តឲ្យមានការរើសអើងឬអំពើហិង្សា ។ រដ្ឋក៏អាចរឹតត្បិតសេរីភាពបញ្ចេញមតិ ប៉ុន្តែការរឹតត្បិតអាចធ្វើឡើងតែក្នុងករណីដែលការ រិតត្បិតនេះគឺពិតជាចាំបាច់ដើម្បីការពារនិងគោរពសិទ្ធិ ឬកិត្តិយសរបស់បុគ្គលផ្សេងទៀត ឬដើម្បីការពារសណ្ដាប់ធ្នាប់ សុខមាលភាព សីលធម៌សាធារណៈឬសន្តិសុខជាតិ ។

ប្រទេសនៅអឺរ៉ុបជាច្រើនបានដាក់ការរឹតត្បិតចំពោះ ទម្រង់នៃការបញ្ចេញមតិមួយចំនួនដែលរាប់ទាំងសេចក្ដីថ្លែងការណ៍ដែលជំរុញឲ្យមានការស្អប់ខ្ពើមនិងការបដិសេធអត្ថិភាពរបស់ហូឡូខស ដោយថ្លឹងថ្លែងយ៉ាងប្រយ័ត្នប្រយែងរវាងសេរីភាពបញ្ចេញមតិ និងការការពារសេចក្ដីថ្លៃថ្នូរ និងកិត្តិយស

របស់មនុស្ស ។ ច្បាប់បដិសេធអត្ថិភាពហូឡូខសនៅអឺរ៉ុបបានចាប់ផ្តើមមានការវិវត្តភ្លាមៗបន្ទាប់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ។ នាពេលនោះមាន អ្នកខ្លះបានស្វះស្វែងដោះសារចំពោះគោលនយោបាយរបស់ណាហ្ស៊ីអាល្លឺម៉ង់ និងស្តារឡើងវិញនូវមុខមាត់របស់គណៈបក្សណាហ្ស៊ី ដោយបដិសេធស្ថានភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃអំពើឃោរឃៅឬដោយបដិសេធការទទួលខុសត្រូវ ។ ប្រទេសអឺរ៉ុបខាងលិចនិងខាងកើតជាច្រើន រួមទាំងប្រទេសអ៊ីស្រាអែលដែរមានច្បាប់ដាក់ទោសទណ្ឌដល់ការបន្ទរបន្ទយការគាំទ្រការដោះសារ ឬបដិសេធអត្ថិភាពហូឡូខស ។ រដ្ឋខ្លះទៀតដូចជាប្រទេសហូឡង់បានចាត់ទុកការបដិសេធអត្ថិភាពហូឡូខសថាជាទម្រង់មួយនៃសាបព្រោះការស្អប់ខ្ពើមហើយដូច្នេះ ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាបទល្មើសដែលអាចដាក់ទោសទណ្ឌបាន ។

ដោយឡែកច្បាប់របស់ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ បានផ្តន្ទាទោស យ៉ាងជាក់ច្បាស់ដល់ការបដិសេធការគាំទ្រនិងការបន្ទរបន្ទយ អត្ថិភាពហូឡូខសនិងឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ពួកណាហ្ស៊ី ។ យុត្តិសាស្ត្ររបស់អាល្លឺម៉ង់បង្ហាញថាច្បាប់ហាមប្រាមមិនឲ្យបដិសេធអត្ថិភាពហូឡូខស គឺអាចមានបានពីព្រោះសេចក្តីថ្លែងការណ៍បែបនេះគឺ ជំរុញឲ្យមានការប្រកាន់ពូជសាសន៍ និងការស្អប់ខ្ពើមប្រឆាំងនឹងក្រុមមួយជាក់លាក់ ។ តុលាការធម្មនុញ្ញរបស់អាល្លឺម៉ង់ បានពន្យល់ថា ខណៈដែលការសម្តែងមតិរបស់នរណាម្នាក់ត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ធម្មនុញ្ញរបស់អាល្លឺម៉ង់មតិទាំងឡាយណាដែលយោងទៅលើ“អង្គហេតុដែលអាចបង្ហាញថាមិនពិត” ពុំទទួលបានការការពារពីរដ្ឋធម្មនុញ្ញទេ ។ តាមហេតុផលនេះតុលាការបានសម្រេចថា ការផ្តោលទោសចំពោះការបដិសេធអត្ថិភាពហូឡូខស គឺជាការរិតត្បិតមួយដែលទទួលបានការអនុញ្ញាតនៅលើសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តីបញ្ហាបានកើតឡើង នៅពេលដែលរដ្ឋបានប្រើប្រាស់ច្បាប់ប្រឆាំងនឹងការបដិសេធអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឬសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលជំរុញឲ្យមានការស្អប់ខ្ពើមតាមវិធីម្យ៉ាង ដែលធ្វើបាបអ្នកដែលមានទស្សនៈមិនប្រជាប្រិយឬសម្រាប់គោលបំណងនយោបាយ ។

ឧទាហរណ៍ ប្រទេសរ៉្វាន់ដាដែលធ្វើច្បាប់ប្រឆាំងនឹងការ បដិសេធឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ដែលកើតឡើងក្នុងឆ្នាំ១៩៩៤ ត្រូវបានរិះគន់ថា បានប្រើប្រាស់ច្បាប់នេះដើម្បីកាត់ទោសគូបក្ខដិបក្ខនយោបាយ និងអ្នកដែលប្រឆាំង ។ ក្នុងខែមករា ឆ្នាំ២០១២ តុលាការរ៉្វាន់ដា បានកាត់ទោសអ្នកកាសែតពីរនាក់ឲ្យជាប់ទោសពីបទជិតាស់នឹងព្រឹត្តការណ៍ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការ ។ អ្នកកាសែតនោះបានធ្វើខុសពីការបរិយាយដែលធ្វើឡើងដោយរដ្ឋដែលនិយាយតែអំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍លើជនជាតិទុតស៊ីដោយពួកហ៊ូទូតែម្ខាងនៅពេលដែលអ្នកកាសែតនោះបានលើកឡើងថា ទាំងទុតស៊ីទាំងហ៊ូទូ សុទ្ធតែបានប្រព្រឹត្តអំពើមនុស្សឃាត ។អ្នកកាសែ្សតទាំងពីរនេះ បានរិះគន់ប្រធានាធិបតី

រ៉្វាន់ដា ថាពុំបានប្រើងប្រែងឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការផ្តន្ទាទោសអ្នកប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ។ តាមរយៈនេះ វាច្បាស់ណាស់ថា អ្នកកាសែតខាងលើនេះមិនត្រូវបានកាត់ទោសពីបទបដិសេធ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ទេពីព្រោះអ្នកកាសែតទាំងពីរពុំបានបដិសេធអត្ថិភាពនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅរ៉្វាន់ដាទេ ។ ផ្ទុយទៅវិញអ្នកកាសែតនោះត្រូវបានជាប់ចោទពីបទញុះញង់និងផ្សព្វផ្សាយប្រវត្តិ-សាស្ត្រមួយដែលខុសពីការបរិយាយរបស់ក្រុមទុតស៊ី ។ ជួកក្រោមស្លាកការបដិសេធអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ រដ្ឋាភិបាលរ៉្វាន់ដា បានកាត់ទោសចំពោះការផ្សព្វផ្សាយការរៀបរាប់ផ្ទុយក៏ដូចជាការប្រើប្រាស់ច្បាប់ប្រឆាំងនឹងការបដិសេធអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដើម្បីបំបិទមាត់ការរិះគន់នយោបាយ និងក្រុមប្រឆាំងនឹងប្រធានាធិបតីរ៉្វាន់ដា ។

ផ្ទុយទៅនឹងច្បាប់ប្រឆាំងនឹងការបដិសេធអំពើប្រល័យ ពូជសាសន៍នៅអឺរ៉ុប និងរ៉្វាន់ដា ច្បាប់ស្តីពីការបញ្ចេញមតិនៅសហរដ្ឋអាមេរិកពុំបានហាមប្រាមការបដិសេធអត្ថិភាពហូឡូខស ឬអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ទេ ។ នៅសហរដ្ឋអាមេរិករាល់សេចក្តីថ្លែងការណ៍ទាំងអស់ ត្រូវបានការពារពីការត្រួតពិនិត្យផ្សេងៗ លើកលែងតែរដ្ឋាភិបាលអាចបង្ហាញថាការរឹតត្បិតគឺចាំបាច់ក្នុងការការពារផលប្រយោជន៍សំខាន់ខ្លាំងរបស់រដ្ឋាភិបាល ។ ផលប្រយោជន៍រដ្ឋាភិបាលបែបនេះនៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្រសហរដ្ឋអាមេរិកត្រូវបានរកឃើញនៅពេលដែលច្បាប់នេះត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាងពិសេសដើម្បីហាមប្រាមមិនឲ្យមានការញុះញង់ឲ្យប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋការពារអនីតិជនឬការពារសន្តិសុខជាតិ ។ ហេតុផលនោះគឺ ថាការអនុញ្ញាតឲ្យមានការពិភាក្សាទោះបើលើគំនិតដែលពុំមានប្រជាប្រិយឬធ្វើឲ្យគេមិនសប្បាយចិត្តក៏ដោយ គឺមានប្រយោជន៍ច្រើនជាងការរឹតត្បិតការបញ្ចេញមតិ ។

សេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការកំពូលសហរដ្ឋអាមេរិក បង្ហាញឲ្យឃើញអំពីសេរីភាពបញ្ចេញមតិនៅពេលដែលតុលាការកំពូលនេះ បានគាំទ្រសិទ្ធិធ្វើបាតុកម្មរបស់ក្រុមដែលមានទំនោរគាំទ្រណាហ្ស៊ី ។ បន្ទាប់ពីមានសេចក្តីសម្រេចនោះមកសាធារណជន បានប្រមូលផ្តុំគ្នានិងបង្កើតជាកុប្បកម្មប្រឆាំងនឹងក្រុមដែលមានទំនោរគាំទ្រណាហ្ស៊ីហើយដែលមានមនុស្សចូលរួមយ៉ាងច្រើនលើសលុប ។ អស់រយៈ-ពេលជាច្រើនឆ្នាំបន្ទាប់ពីសេចក្តីសម្រេចនោះ មកអ្នករស់នៅក្នុងទីក្រុងនោះ បានបើកជាសារមន្ទីរហូឡូខស មជ្ឈមណ្ឌលអប់រំនិងបូជនីយដ្ឋានមួយ ។ អ្នកទាំងនោះថែមទាំងបានបញ្ចុះបញ្ចូលសមាជិកសភាសម្រាប់រដ្ឋនោះ ដោយតម្រូវឲ្យមានការអប់រំអំពីហូឡូខសនៅតាមសាលារៀនទៀតផង ។ តាមរបៀបនេះ សាធារណជនបានដោះស្រាយការប្រកាន់ពូជសាសន៍ ដែលមានទំនោរណាហ្ស៊ីដោយរួបរួមគ្នា និងនិយាយជាសាធារណៈប្រឆាំងនឹងការប្រកាន់ពូជសាសន៍នេះ ។ តាមរយៈបង្កើតឲ្យមានកម្មវិធីអប់រំការពិតបានយកជ័យជម្នះទៅលើការបដិសេធ ។

ច្បាប់ដែលដាក់ទោសទណ្ឌប្រឆាំងនឹងការមិនទទួលស្គាល់ ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងអំឡុងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានបង្កឲ្យមានក្តីព្រួយបារម្ភស្រដៀងគ្នានឹងករណីនៅប្រទេសរ៉្វាន់ដាដែរ ។ ដូចគ្នានឹងនៅប្រទេសរ៉្វាន់ដាដែរសេរីភាពបញ្ចេញមតិនៅតែមានបញ្ហានៅឡើយនៅកម្ពុជា ។

ការស្រាវជ្រាវប្រវត្តិសាស្រ្តនិងការអប់រំនៅកម្ពុជាពុំ ដែលឈានទៅរកការសើរើប្រវត្តិសាស្រ្តដូចដែលធ្លាប់កើតមាន នៅអឺរ៉ុបក្រោយសង្រ្គាមលោកលើកទី២នោះទេ ។ ច្បាប់ប្រឆាំង នឹងការបដិ-សេធហូឡូខសនៅអឺរ៉ុបគឺជាការឆ្លើយតបទៅនឹងចលនាខ្លាំងមួយក្នុងការសើរើប្រវត្តិសាស្រ្ត ។ ក្រោយសង្រ្គាមលោកលើកទី២នៅអឺរ៉ុប មានជ្រុងមួយនៃសង្គមបានស្វះស្វែងដោះសារចំពោះអំពើរបស់របបណាហ្ស៊ីឬបដិសេធអំពើឃោរឃៅដែលបានកើតឡើង ។ អ្នកទីមួយដែលបដិសេធហូឡូខសគឺលោកម៉ូរ៉ាយស៍ បាដែហ្ស ដែលបានអះអាងក្នុងសៀវភៅ "នូរីមបឺក ឬ ដែនដីសន្យា" (Nuremberg ou le Terre Promise) ក្នុងឆ្នាំ១៩៤៨ ដែលថា ឡូខស្ទ័នសម្លាប់មនុស្សនៅអូស្វិចត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីសម្លាប់ មេរោគជាប់នឹងខោអាវប៉ុណ្ណោះ ។ អ្នកសរសេរសៀវភៅម្នាក់ទៀតឈ្មោះផូលរ៉ាស៊ីននីញ៉េ បានអះអាងថាទាំងអំពើឃោរឃៅ ដែលប្រព្រឹត្តឡើងដោយអាល្លឺម៉ង់ និងទាំងចំនួនជនជាតិជ្វីបដែលត្រូវបានសម្លាប់គឺជារឿងបំផ្លើសយ៉ាងខ្លាំង ។ អ្នកនិពន្ធទាំងនេះ បានបង្កឲ្យមានជាចលនាបន្ទាប់បន្សំសរសេរបដិសេធហូឡូខស ដែលនៅបន្តរហូតមកទល់សព្វថ្ងៃ ។

ផ្ទុយទៅវិញបើទោះបីជាមានការគាំទ្រខ្លះឲ្យមានការសរសេរប្រវត្តិសាស្រ្តឡើងវិញនៅក្នុងតំបន់អតីតមូលដ្ឋានខ្មែរក្រហមមួយចំនួនក៏ដោយ នេះក៏មិនទំនងជាហេតុផលសម្រាប់ ច្បាប់ប្រឆាំងនឹងការបដិសេធឧក្រិដ្ឋកម្មខ្មែរក្រហមដែរ ។ នៅស្រុកម៉ាឡៃ និងអន្លង់វែងក្នុងខេត្តភាគពាយ័ព្យនៃប្រទេសកម្ពុជាមានភ័ស្តុតាងមួយចំនួនបង្ហាញថាប្រជាជននៅចាត់ទុកខ្មែរក្រហមជាមនុស្សចិត្តល្អ ដែលជាអ្នកសេដ្ឋកិច្ចដ៏ឆ្នើម និងជាអ្នកអភិវឌ្ឍជនបទ ។ ប៉ុន្តែច្បាប់នេះពុំឆ្លើយតបនឹងរបាយការណ៍អំពីលក្ខខណ្ឌទាំងនេះទេ ។ តាមពិត ច្បាប់នេះគឺស្នើឡើងដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹង សេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលធ្វើឡើងដោយលោក កឹម សុខា ប្រធានស្តីទីបក្សប្រឆាំងកាលពីថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៣ ។ លោក កឹម សុខា ត្រូវបានចោទថាបាននិយាយថាគុកទួលស្លែងត្រូវបានរៀបចំជាឆាកដោយវៀតណាមបន្ទាប់ពីផ្តួលរំលំរបបខ្មែរក្រហមក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ល្បឿនដែលសភាជាតិកម្ពុជានិងព្រឹទ្ធសភាអនុម័តច្បាប់នេះ ក្នុងការឆ្លើយតបនឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍តែមួយគត់របស់បក្សប្រឆាំង បើទោះជាមានការគាំទ្រយូរមកហើយចំពោះទស្សនៈសើរើ ប្រវត្តិសាស្រ្តនៃរបបខ្មែរក្រហមក៏ដោយបានបង្ហាញឲ្យឃើញថា ច្បាប់នេះអាចត្រូវប្រើប្រាស់សម្រាប់គោលបំណងនយោបាយ ។ ការណ៍ដែលថាការបោះឆ្នោតនឹងខិតជិតមកដល់ក្នុង

ពេលឆាប់ៗ ខាងមុខនេះនៅកម្ពុជាបានបន្តជាចម្ងល់ថែមទៀតទាក់ទិននឹងមូលហេតុនៅពីក្រោយការធ្វើច្បាប់នេះ ។

ក្នុងបរិបទនេះច្បាប់ស្តីពីការប្រឆាំងការមិនទទួលស្គាល់ឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងរយៈ-កាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជាគឺជាច្បាប់ដែលមិនចាំបាច់មួយដែលអាចបង្កឲ្យមានហានិភ័យច្រើន ។ ច្បាប់នេះអាចបង្កឲ្យមានហានិភ័យក្នុងការ ធ្វើឲ្យទៅជារឿងនយោបាយនូវដំណើរការផ្សះផ្សា និងធ្វើឲ្យរាំងស្ទះដល់ការស្រាវជ្រាវប្រវត្តិសាស្ត្រទាក់ទិននឹងរបបខ្មែរក្រហម ។ បើទោះបីជាពុំមានការហាមប្រាមដោយច្បាប់អន្តរជាតិក៏ដោយ ការរិតត្បិតសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិតាមរយៈច្បាប់ស្តីពីការប្រឆាំងការមិនទទួលស្គាល់ឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគឺជាវិធីមិនសមស្របមួយក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំង ការមិនទទួលស្គាល់អំពើឃោរឃៅរបស់ខ្មែរក្រហមនៅកម្ពុជា ។

វិធីដែលសមស្របជាងនេះមួយ ក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការមិនទទួលស្គាល់ឧក្រិដ្ឋកម្មបែបនេះ គឺការប្រើប្រាស់ការពិភាក្សា ការស្តីបន្ទោសជាសាធារណៈនិងការអប់រំ ។ ការស្តីបន្ទោសជាសាធារណៈជាជាងការដាក់ទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ អាចប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការមិនទទួលស្គាល់ឧក្រិដ្ឋកម្មខ្មែរក្រហមយ៉ាងមានប្រសិទ្ធិភាពព្រមទាំងបានបង្ហាញឲ្យឃើញនូវការបេជ្ញាចិត្តរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការលើកតម្កើងសេរី-ភាពបញ្ចេញមតិ ។ ផ្ទុយទៅនឹងប្រទេសក្រោយជម្លោះដទៃទៀតដែលប្រើប្រាស់ការរិតត្បិតការបញ្ចេញមតិដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការមិនទទួលស្គាល់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ កម្ពុជាគួរតែធ្វើជារដ្ឋក្រោយជម្លោះគំរូ ។ កម្មវិធីអប់រំផ្សេងៗដូចជាកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងផ្សព្វផ្សាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា និងសង្គមស៊ីវិលអាចជាមធ្យោបាយដ៏មានប្រសិទ្ធិភាពក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការមិនទទួលស្គាល់ក្នុងពេលជាមួយគ្នានោះ អាចជៀសវាងបាននូវការប្រើប្រាស់រូបភាពទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ ។ កម្មវិធីផ្សព្វផ្សាយរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា បានអនុញ្ញាតឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាច្រើនជាង៧ម៉ឺននាក់មកពីខេត្តក្រុងទូទាំងប្រទេស ឲ្យមកទស្សនកិច្ចនៅអង្គជំនុំជម្រះតែក្នុងមួយឆ្នាំ២០១២ប៉ុណ្ណោះ ហើយសកម្មភាពផ្សព្វផ្សាយតាមសារព័ត៌មានដូចជាកម្មវិធីវិទ្យុប្រចាំសប្តាហ៍ ផ្សព្វផ្សាយទៅដល់មនុស្សរាប់ពាន់នាក់បន្ថែមទៀត ។ កម្មវិធីនៃដំណើរទស្សនកិច្ចនៅសាលាក្តីខ្មែរក្រហមដែលនាំទៅទស្សនកិច្ចនៅអង្គជំនុំជម្រះសារមន្ទីរឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ និងវាលពិឃាដបឹងជើងឯក រួមទាំងផ្តល់ឱកាសឲ្យចោទសំណួរទៅកាន់មន្ត្រីសាលាក្តីផង អនុញ្ញាតឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាច្រើនជាង១ម៉ឺននាក់ចូលរួម ។ គ្រាន់តែកម្មវិធីដែលឧបត្ថម្ភដោយសាលាក្តីខ្មែរក្រហមមួយប៉ុណ្ណោះ គឺនាំប្រជាជនច្រើនជាងបីសែនពីរម៉ឺននាក់ មកទស្សនកិច្ចនៅសាលាក្តីចាប់ពីឆ្នាំ២០០៩មក ។ លើសពីនេះទៀត កម្មវិធីផ្សព្

ផ្សាយផ្សេងៗដែលរៀបចំឡើងដោយអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលក្នុងស្រុកនិងក្រៅស្រុកបានអប់រំប្រជាជនរាប់ពាន់នាក់អំពីអំពើឃោរឃៅរបស់ខ្មែរក្រហម ។ ជាងនេះទៀត ក្រសួងអប់រំយុវជន និងកីឡារួមសហការជាមួយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បាននឹងកំពុងបណ្តុះបណ្តាលការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-៧៩) នៅតាមអនុវិទ្យាល័យ និងវិទ្យាល័យនៅទូទាំងប្រទេស ។

តាមរយៈការអប់រំការស្តីបន្ទោសនិងការពិភាក្សារដ្ឋាភិបាល ច្បាស់ជាអាចដោះស្រាយបានចំពោះមនុស្សធម្មតាមួយចំនួនតូចដែលនៅតែមិនទទួលស្គាល់អំពើឃោរឃៅរបស់ខ្មែរក្រហម ។ ប្រជា-ជនកម្ពុជាគួរតែត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឲ្យបញ្ចេញមតិប្រឆាំងនឹងបុគ្គលបែបនោះហើយកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងគួរតែផ្តោតជាសំខាន់លើការអប់រំនិងការពិភាក្សាច្រើនជាង ។ ដោយការអប់រំចេះតែបន្តព្រមទាំងការសម្តែងមតិកាន់តែច្រើនឡើងថែមទៀតនោះ ច្បាប់ស្តីពីការប្រឆាំងការមិនទទួលស្គាល់ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគឺពុំចាំបាច់ឡើយ ។ កម្ពុជាស្ថិតនៅត្រង់ចំណុចសំខាន់មួយក្នុងដំណើរការផ្សះផ្សាក្រោយជម្លោះដូច្នេះ កម្ពុជាមិនគួរត្រូវប្រើប្រាស់ទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌដើម្បីដោះស្រាយនូវអ្វីដែលអាចដោះស្រាយបានតាមរយៈ ការសម្តែងមតិ និងការអប់រំ ។

-ចប់-